

ZESZYTY NAUKOWE WYŻSZEJ SZKOŁY PEDAGOGICZNEJ W BYDGOSZCZY
Studia Filologiczne 1981 z. 12

ANDRZEJ BOGUSŁAWSKI
Uniwersytet Warszawski

JĘZYK BAZOWY W GLOTTODYDAKTYCE

Przedstawię tu projekt należący do sfery problemowej, której znanym hasłem wywoławczym jest nazwa "minima leksykalne". Osia tego projektu jest rzeczywiście dość krótka lista wyrazów /zeby uniknąć możliwych nieporozumień: wyrazów graficznych/, które zostały dobrane na podstawie określonych kryteriów jako z pewnego punktu widzenia ważniejsze niż inne. Wyrazy te stanowią podzbiór leksyki p o l s k i e j; został on podany jako Aneks.

W tytule użyłem jednak wyrażenia "język bazowy". Co ma ono oznaczać? Ma ono oznaczać kod o ograniczonym zakresie i ograniczonej wydajności funkcjonalnej, który wszakże j e s t r z e c z y w i s t y m k o d e m pozwalającym na tworzenie zdań i porozumiewanie się, a nie tylko luźnym zbiorem fragmentów jakiegoś kodu nie dających normalnych produktów językowych albo dających jedynie przygodne, wrywkowe produkty. Jednocześnie zaś ten ograniczony kod ma stanowić jądro pełnego kodu językowego, tzn. ma być tak wykrojonym jego podsystemem, jaki jest niezbędny w roli składnika p o d s t a w współczesnego bytowania społecznego; co przez to ostatecznie sformułowanie rozumem, zostanie za chwilę wyjaśnione.

Tak pojęty "język bazowy" to, rzecz jasna, nie tylko goły zestaw słownikowy, to również, mówiąc ogólnie, jakaś gramatyka i jakaś fonetyka. Oczywiście od listy jednostek tzw. pierwszego szczebla rozczłonkowania wszystko się musi zaczynać: gramatyka i fonetyka języka bazowego to po prostu to, co się da obserwować na przyjętych jednostkach /z tym, że regułą gramatyczną może być w odniesieniu do języka bazowego również uogólnienie wypadków, które w pełnym korpusie mają charakter elementów indywidualnych, wymagających wyliczenia/. Przyjąwszy okre-

ślona gramatykę języka bazowego, możemy wtórnie mówić również o języku bazowym jako klasie zdań /lub ogólniej, produktów językowych/ będących poprawną realizacją owych jednostek i ich kombinacji.

Potrzeba ujmowania tzw. "minimów leksykalnych" w perspektywie prac nad ograniczonymi, "zminimalizowanymi", "skomprymowanymi" czy też "skondensowanymi" kodami jest obecnie mocno akcentowana w dziełach z interesującego nas zakresu¹. I właśnie podążając za autorami, którzy takie postulaty głoszą, mówię o badaniach mających na widoku "język bazowy". W tym miejscu jednakże ograniczę się do sprawy wyboru jednostek języka o charakterze leksykalnym.

Przez jednostki języka rozumiem tu elementy o jednej określonej funkcji nie będące rezultatem działania różnych takich elementów swobodnie kombinowanych. Zakładam więc z jednej strony ich niepodzielność według określonych kryteriów², z drugiej strony ich konsekwentną "dezambiguację", tzn. rozszczepianie ewentualnych wyrażen wieloznacznych na odpowiednią liczbę homofonicznych elementów jednoznacznych³.

Zestaw tak rozumianych jednostek kodu ograniczonego może być bardzo różny, zależnie od zadań, jakie przed nim postawimy; może to być zestaw potrzebny turyście w typowych "sytuacjach turystycznych", może to być zestaw potrzebny przy opanowaniu materiału z takich a takich podręczników itd.

Przez "język bazowy" chciałbym jednak rozumieć subkod o charakterze bardziej ogólnym, dający się wyodrębnić w działaniu językowym praktycznie każdego człowieka /pomijam wypadki patologii lub degradacji czy to biologicznej, czy społecznej/⁴. Na subkod taki składają się jednostki:

- /1/ nienacechowane pod względem stylistycznym i ekspresywnym,
- /2/ używane aktywnie, tzn. nie tylko pasywnie, lecz również aktywnie,
- /3/ używane aktywnie z określoną regularnością.

Przyjmuję, że nacechowanie stylistyczne i ekspresywne oraz "aktywność" jednostek to zjawiska dostatecznie znane; pojęć tych nie będę tu komentował.

Kluczowa staje się więc sprawa mniej oczywistego "stopnia regularności użycia aktywnego". Otóż chcę uwzględnić rozróżnienia stopni regularności użycia oparte na cechach jakościowych i niearbitralnych tej regularności. Jakie to mogą być cechy? Skoro idzie tu o "podstawy współczesnego bytowania społecznego", myśl nasza kieruje się w sposób naturalny ku związkowi użycia wyrażen z określonymi cyklami życiowymi. Najbardziej elementarnym cyklem życiowym jest oczywiście dzień /doba/. Pewien rodzaj cyklu życiowego w naszej kulturze stanowi tydzień. Kolejnym cyklem jest rok. Niektóre zjawiska wykraczają poza ten okres, por. np. maturę, ślub, śmierć. Zjawiska takie mogą się w percepcji poszczególnych ludzi pojawiać w odstępach większych niż rok, bardzo zróżnicowanych i raczej trudnych do określenia, konstytuując szersze cykle. O wielu takich faktach każdy niemal mówi jednak używając odpowiednich wyrażen każdego roku.

Wygląda na to, że fundamentalnym cyklem ogólnospołecznym jest właśnie rok. Przyjmę więc tutaj kryterium "rocznej regularności" aktywnego użycia wyrażen, którą można scharakteryzować za pomocą formuły "co najmniej raz na rok".

Niewątpliwie subkody spełniające przedstawione przed chwilą warunki, a wydobyte z języków indywidualnych mogą być w różnych szczegółach różne, nawet w obrębie jednej grupy etnicznej: różnice takie będą wynikać z właściwości wieku, środowiska, wykształcenia, regionu, wreszcie z idiosynkrazji ściśle idiolektalnych. W obrębie jednego zespołu etnicznego, a zwłaszcza regionalnego /tam, gdzie zespół etniczny jest mocno zróżnicowany, jak na przykład zespół niemiecki/, różnice te nie będą oczywiście wielkie, a mogą być nawet minimalne.

Niemniej jednak język bazowy, o którym mówimy, nie może mieć charakteru idiolektalnego ani nawet wąskośrodowiskowego, gdyż kod taki nie odznaczałby się walorem ogólnospołecznym, który z góry przyjęliśmy jako warunek nałożony na pojęcie "języka bazowego". Język bazowy musi się więc opierać na wybór z wspólnych elementów rozlicznych subkodów indywidualnych. Przy nastawieniu na określony masowo reprezentowany i doniosły status społeczny kłopoty z eliminacją poszczególnych elementów

nie będą zbyt wielkie, a walor ogólnospołeczny, o którym przed chwilą mówiliśmy, nie zostanie utracony. W wypadku jednostek różnych wyrażeniowo, choć identycznych funkcjonalnie w różnych subkodach można eliminować to, co ma mniejszy dynamizm, którego normalnym objawem jest po prostu mniejsze rozpowszechnienie.

W rezultacie kryteria doboru jednostek języka bazowego będą następujące:

- /1/ neutralność,
- /2/ aktywność,
- /3/ roczna regularność,

/4/ powszechność w społecznie ważnej i masowej populacji, przy czym przez /4/ będziemy rozumieli również rozpowszechnienie dominujące w wypadku występowania w danej populacji dwóch lub więcej jednostek ściśle konkurencyjnych.

Do czego może być przydatny tak skonstruowany język bazowy? Wyraźne pole zastosowania stanowi tu nauczanie języków obcych, gdzie, jak wiadomo, problemem zasadniczym są ograniczenia czasu oraz pamięci i zdolności uczących się. Jest rzeczą oczywistą, że konieczność dokonywania selekcji wśród zasobów języka obcego, z którym zapoznajemy się sami lub z którym zapoznajemy innych, czyni sprawą pierwszorzędnej wagi działania zapobiegające przyswajaniu elementów nieistotnych lub mniej doniosłych k o s z t e m z określonego punktu widzenia ważniejszych. Otóż zakres języka bazowego jest przy nauczaniu a k t y w n y m najdonioślejszy z większości wchodzących w grę punktów widzenia.

Czy znaczy to, że nauczanie języków obcych na jakimkolwiek etapie może być organizowane w sposób efektywny w ramach języka bazowego? Nie było jeszcze takich prób, ale istniejące doświadczenia przemawiają przeciwko tego rodzaju przypuszczeniu. Język bazowy jest tworem wielce nieatrakcyjnym, zupełnie "szarym", a atrakcyjność nauczania języków obcych jest wymogiem fundamentalnym. Dlatego nawet na etapie początkowym chyba zawsze konieczne będzie wychodzenie poza język bazowy.

Idzie natomiast o to, by pełny kurs nauki języka obcego o b j ą ł język bazowy i by w określonych stadiach zachować należyte proporcje między językiem bazowym a elementami poza

ten język wykraczającymi.

W sumie rolę prac nad ustaleniem języka bazowego w glotodydaktyce należałoby określić następująco: polega ona na tworzeniu narzędzia o funkcji k o n t r o l n e j. Ta funkcja kontrolna jest podwójna: po pierwsze, język bazowy powinien stanowić jeden z podstawowych standardów przy programowaniu nauczania, po drugie, powinien on być wykorzystywany dla sprawdzania umiejętności uczących się i wprowadzania odpowiednich korektur; zwłaszcza na nieco bardziej zaawansowanym etapie nauczania wypadałoby weryfikować całokształt umiejętności uczących się w ten sposób, by wychwycić ewentualne niedobory w zakresie języka bazowego.

Jak w praktyce miałyby się to realizować? Sądzę, że sposób realizacji postawionego zadania wynika z założenia, iż chodzi właśnie o j ę z y k bazowy, a nie o językowe membra disiecta. Należałoby więc opracować nie tylko listy elementów, lecz ponadto korpus prostych zdań wzorcowych budowanych wyłącznie z tych elementów. Ten właśnie korpus byłby bezpośrednim narzędziem weryfikacyjnym w procesie nauczania.

W latach istnienia Wyższej Szkoły Nauczycielskiej przy Uniwersytecie Warszawskim /1968-1972/ podjąłem wraz ze współpracownikami z tej placówki opracowanie takiego korpusu z myślą o procesie nauczania języka rosyjskiego; korpus ten został nazwany Podstawowym Korpusem Zdań Aktywnych. Niestety, udało się zrobić niewiele. Pewne materiały zachowały się, lecz po rozwiązaniu WSN-u nikt celu, o który chodziło, nie zrealizował. Myślę, że byłoby to wdzięczne zadanie dla jakiegoś zespołu. Oczywiście należałoby rozpocząć od ustalenia samego języka bazowego. Wstępem do tego była podana w Aneksie prowizoryczna lista polskich haseł leksykalnych, która została zamieszczona w projekcie programu praktycznej nauki języka rosyjskiego na studiach WSN-owskich opracowanym w roku akademickim 1968/69 /program ten wraz z innymi WSN-owskimi materiałami dydaktycznymi został w połowie lat siedemdziesiątych całkowicie wyeliminowany na rzecz opracowań gorszych lub po prostu złych/.

Docelowe języki bazowe dla konkretnych języków obcych, na przykład rosyjskiego, ucieleśnione w korpusie zdań, powinny być

zestawione jako odpowiedniki przekładowe właściwego korpusu polskiego. Różnice wynikające z tzw. realiów poszczególnych krajów byłyby z pewnością minimalne. Przyjęcie punktu wyjścia w postaci polskiego języka bazowego jest uzasadnione tym, że język bazowy jest kodem używanym **a k t y w n i e**. Zdania aktywne muszą oczywiście być kształtowane w języku ojczystym każdego. W glottodydaktyce aktywnej chodzi niewątpliwie o to, by treść takich zdań, pojawiających się w mowie ogółu, uzyskała właściwą szatę obcojęzyczną /nie znaczy to naturalnie żadną miarą, że przyswajanie zdań obcojęzycznych ma się odbywać na zasadzie wyuczenia przekładów/.

Ustalenie języka bazowego w znacznej części jego elementów jest całkowicie bezproblemowe: to, czy muszą do tego języka należeć takie wyrazy jak ja, dzień lub pies, a z drugiej strony takie, jak boszeria, imadło, stulecie, nie wymaga żadnych badań i roztrząsań. Jednakże część leksyki sprawia rzeczywiste kłopoty. Tu konieczne byłyby badania kwestionariuszowe z należytą reprezentatywną grupą informantów. W idealnym wypadku należałoby oczywiście rozporządzać zapisami naturalnych wypowiedzi takich osób w ciągu roku; opracowanie tego rodzaju zapisów jest jednak przedsięwzięciem mało realnym.

Trzeba podkreślić, że przedstawione wyżej kryteria zaliczania elementów do języka bazowego nie mają charakteru ilościowego, lecz jakościowy. Języka bazowego nie można mylić z zestawem wyrazów o określonej randze frekwencyjnej ustalanej w normalnych badaniach leksykograficzno-statystycznych. Pod tym względem rozważany tu projekt przeciwstawia się dość wyraźnie wizji "minimów leksykalnych" jako opartych przede wszystkim na danych statystycznych⁵. Może więcej miałby on wspólnego z ustaleniami wiążącymi się z tzw. kryterium "rozpowszechnienia"⁶. Nie znaczy to jednak, że dane frekwencyjne nie mają istotnego waloru w pracy nad językiem bazowym. Jako pierwszą wskazówką orientacyjną są one bezcenne. Nie mogą tylko stanowić o rozstrzygnięciach ostatecznych. Zresztą obrońcy statystycznego podejścia do "minimów leksykalnych" zwykle robią koncesję na rzecz korektur według tzw. "kryterium tematycznego"⁷. Taka kombinacja kryteriów nie musi w p r a k t y c e

różnić się zasadniczo od metodyki przewidywanej tutaj.

Przedstawiony w Aneksie zestaw leksykalny, to oczywiście tylko zbiór wyrazów *h a s ł o w y c h*, za którymi kryje się często bardzo wiele jednostek /różne znaczenia, frazeologizmy/. Lista ta, przypomnijmy, ma charakter prowizoryczny i wymaga prac weryfikacyjnych. Między innymi trzeba pamiętać, że pewne hasła powinny być wprowadzone tylko ze względu na określone szczególnie ważne frazy, w których występuje wyraz hasłowy, skądinąd samodzielnie nie używany lub używany poniżej progu wymagań zawartych w naszych kryteriach.

Ogółem jednostek języka bazowego musi być z pewnością wiele tysięcy. W obecnym stanie opracowania wieloznaczności i frazeologii trudno jest podać ich liczbę nawet najbardziej przybliżoną. Natomiast dość wyraziście zarysowuje się liczba wyrazów hasłowych, przy których umieszczone byłyby owe jednostki. Nie może ona być mniejsza niż ca 2500, ale nie musi też wykroczać poza 3000. Każde zmniejszenie tej liczby zubożałoby, jak się wydaje, język bazowy tak, iż pewne doroczne sytuacje mowne musiałyby pozostać bez obsługi. Jest to wynik dość ciekawy, bo przedział 2500-3000 pojawia się w literaturze przedmiotu bardzo często⁸. Mówi się co prawda niekiedy o minimum w przedziale 1000-1500⁹, ale brak jest danych na temat jakościowego oblicza takiego zestawu, o tym, jakim zadaniom mógłby on służyć w sposób pełny i konsekwentny.

Aneks

HASŁA LEKSYKALNE POLSKIEGO JĘZYKA BAZOWEGO

Wyrażenia formalnie pokrewne takie, jak przysłówki w ich stosunku do właściwych przymiotników są w poniższym spisie potraktowane w zasadzie tak, jak formy wyrazów /np. występuje tam wyraz ogół ze względu na wyrażenie w ogóle/; w pewnych wypadkach są one jednak podane jako odrębne hasła. Spis nie obejmuje nazw własnych, w szczególności geograficznych i wyrazów pokrewnych im, takich jak nazwy narodowości.

a, adres, aktor, aktorka, albo, ale, ani, apetyt, apteka, aspiryna, audycja, autobus, automat, awantura, aż,
babcia, babka, bać się, багаż, balkon, bar, bardzo, barszcz, bawełna, bawełniany, bawić, bazar, benzyna, bez I, bez II, bezpieczny, bezpośredni, biały, biblioteka, bić, biec, biedny, biegać, bielizna, bigos, bilet, biurko, biuro, błady, blankiet, bliski, bluzka, błoto, bo, bogaty, bok, boleć, brać, brak, brat, brązowy, broda, bronić, brudny, brzeg, brzoskwinia, brzuch, brzydki, budować, budzić, bufet, bułka, burak, buraczki, burza, but, butelka, by, być, byle,
całkiem, całować, cały, cebula, cena, centymetr, charakter, chcieć, chętny, chleb, chłop, chłopiec, chmura, chociaż, chodnik, chodzić, choroba, chory, chować, chuchać, chudy, chustka, chwalić, chwila, chyba, ciasny, ciastko, ciasto, ciągly, ciągnąć, cichy, ciekawy, cielecina, ciemny, cienki, cień, ciepły, cierpliwość, cierpliwy, cieszyć, ciężki, ciocia, co, coraz, coś, córka, cukier, cukierek, cytryna, czajnik, czapka, czarny, czas, czekać, czekolada, czereśnia, czerwiec, czerwony, czesać, częstować, częsty, część, człowiek, czoło, czterdziesty, czterdzieści, czternasty, czternaście, cztery, czterysta, czuć, czwartek, czwarty, czy, czyj, czyjś, czysty, czyścić, czytać, ćwierć,
dach, dać, dawać, daleki, dawny, dbać, decydować, deka, delikatny, denerwować, dentysta, dentystka, deser, deszcz, dla, dlatego, dlatego, długi, długopis, dmuchać, dmuchnąć, dno, do, dobranoc, dobry, dochodzić, doczekać się, dodać, dogonić, dojrzały, dojść, dokładny, dolny, dom, domowy, domyślać się, domyślić się,

dopiero, dopóki, dorosły, doskonały, dostać, dostawać, dosyć, doświadczenie, dotąd, dotknąć, dotykać, dowcipny, dowiadywać się, dowiedzieć się, dowód, dół, drapać, dreszcz, drewniany, drobny, droga, drogi, drugi, drut, drzewo, drzwi, dumny, duszny, dużo, duży, dwa, dwadzieścia, dwanaście, dwieście, dworzec, dwór, dwudziesty, dwunasty, dym, dyrektor, dywan, dziać się, dziadek, dział, działać, dziecko, dzielić, dzielnica, dzień, dziesiąty, dziesięć, dziewczyna, dziewczynka, dziewiąty, dziewięć, dziewięćdziesiąt, dziewięćdziesiąty, dziewięćset, dziewiętnasty, dziewiętnaście, dzięki, dziękować, dzisiaj, dziura, dziwić, dziwny, dzwonek, dzwonić, dżem, egoista, egzamin, elastyczny, elegancki, elektryczny, energiczny, fabryka, fakt, fałs, fasola, filiżanka, film, fioletowy, firanka, forma, fotel, fotografia, fryzjer, futro, gałąź, gałązka, gardło, garnek, garnitur, gasić, gasnąć, gatunek, gaz, gazeta, gdyby, gdzie, gdzieś, gęsty, gładki, głaskać, głęboki, głodny, głos, głośny, głowa, główny, głupi, głupstwo, gnieść, gniewać, godzina, goić, golić, gonić, gorący, gorączka, gorzki, gospodarstwo, gościnny, gość, gotować, gotowy, goździk, góra, górny, gra, grać, grad, granatowy, granica, groch, grosz, groszek, grozić, gruby, grudzień, grupa, gruszka, grypa, gryźć, grzać, grzebień, grzeczny, grzyb, gubić, guma, guzik, gwóźdź, hałas, handel, herbata, herbacznik, historia, hotel, humor, i, igła, ile, ilość, im, imieniny, imię, inaczej, inny, inteligentny, interesować, inżynier, iść, ja, jabłko, jajecznicza, jajko, jak, jakby, jaki, jakiś, jako, jakoś, jasny, jechać, jeden, jedenasty, jedenaście, jednak, jednakowy, jednocześnie, jedzenie, jesień, jeszcze, jeść, jezioro, jeździć, jeżeli, język, jutro, już, kalafior, kalendarz, kałesony, kaloryfer, kalosz, kamień, kanał, kanapka, kapelusz, kapusta, kara, kartka, kartofel, kasa, kasza, kaszlać, katar, kawa, kawał, kawałek, kawiarnia, kazać, każdy, kąpać, kąt, kelner, kichać, kichnąć, kiedy, kiedyś, kieliszek, kiełbasa, kierować, kierowca, kierownik, kierunek, kieszeń, kilka, kilkadziesiąt, kilkanaście, kilkaset, kilogram,

kilometr, kino, kiosk, klamka, klasa, klej, klęczeć, klient, klops, klopsik, klucz, kluska, kłamać, kłaniać się, kłaść, kłopot, kłócić się, kłuć, kobieta, koc, kochać, kolacja, kolano, kolega, koleżanka, kolej, kolejarz, kolejka, kolor, kołdra, kołnierz, kołnierzyk, koło, komitet, komplet, kompot, komunikacja, koncert, konduktor, koniec, konieczny, konkretny, konserwy, kontrola, koń, kończyć, kopać, koperta, korytarz, korzystać, korzyć, kostium, kosztować, koszula, koszulka, kość, kot, kotlet, kraj, krajać, kran, kraść, krawat, krem, krew, kręcić, krępować, krok, kropla, krowa, krótki, kryjomu, krytykować, krzak, krzesło, krzyczeć, krzyknąć, krzywy, książeczka, książka, księżyc, kształt, kto, ktoś, któredy, który, kubek, kubeł, kuchnia, kufer, kulturalny, kupa, kupić, kupować, kura, kurs, kurz, kwadrans, kwaśny, kwiat, kwiecień, kwit, lać, lalka, lampa, las, latać, latarnia, lato, lecieć, leczyć, ledwo, legitymacja, lekarstwo, lekarz, lekarka, lekceważyć, lekcja, lekki, leniwy, lewy, leżak, leżeć, liczba, liczyć, lipiec, list, listonosz, listopad, liść, litera, litr, lizać, lodówka, lotnisko, lód, lubić, lufcik, lustro, luty, luźny, ładny, łagodny, łamać, łapać, łatwy, ławka, łazienka, łączyć, łąka, łokieć, łódka, łóżko, łyżeczka, łyżka, łyza, machać, machnąć, maj, majster, majtki, makaron, malować, mało, mały, mankiet, mapa, marchew, marchewka, margaryna, marnować, martwić, marynarka, marzec, marznąć, marzyć, masa, masło, maszyna, maszynka, materiał, matka, mądry, mąka, mąż, mdły, mebel, mechanik, mecz, metalowy, metr, męczyć mężczyzna, mgła, mianowicie, miasto, mieć, miejsce, miejscowość, mierzyć, miesiąc, mieszać, mieszkać, mieszkanie, między, miękki, mięso, mijać, minąć, milicja, milicjant, milion, miły, mimo, mina, ministerstwo, minuta, miód, mleko, młody, młódzież, młotek, mocny, moda, modny, mokry, morela, morze, most, motor, może, możliwy, można, móc, mój, mówić, mróz, mucha, musieć, musztarda, muzyka, my, myć, mydło, myśl, myśleć, na, naciskać, nacisnąć, nad, nadać, nadawać, nadzieja, nadzwyczajny, nagły, nagroda, naiwny, najęść się, najpierw, nakręcać, nakręcić, nakryć, nakrywać, nalać, nalewać, naleśnik, należeć, namalować, namawiać, namiot, namówić, nackoło, napić się, napis, napisać, naprawdę, naprzeciwko, na-

przód, nareszcie, narty, narzekać, narzędzie, nastawiać, nastawić, następny, nasypać, nasz, naturalny, natychmiast, nauczyciel, nauczycielka, nauczyć, nauka, naumyślny, nawet, nazwa, nazwać, nazwisko, nazywać, nerwowy, nic, nić, nie, niebezpieczeństwo, niebezpieczny, niebieski, niebo, niech, niedawno, niedbały, niedługo, niedziela, niektóre, nienawidzić, niepogoda, nieporozumienie, nieporządek, niepotrzebny, nieprawda, nieprzytomny, nieraz, niespodzianka, niespodziewany, niestety, nieszczęśliwy, nieszczęście, nieść, nieśmiały, niezależny, niezgrabny, nigdy, nigdzie, nikt, nim, niski, niszczyć, nitka, niż, noc, noga, normalny, nos, nosić, notes, nowoczesny, nowy, nożyczki, nóż, nudny, nudzić, numer,
o, oba, obcas, obciążki, obchodzić, obciążyć, obcinać, obcy, obejrzeć, obiad, obiecać, obiecywać, obojętny, obok, obowiązek, obowiązkowy, obóz, obraz, obrazić, obrażać, obrączka, obronić, obrus, obsługiwać, obsłużyć, obudzić, oburzać, oburzyć, ocet, oczywiście, od, odbierać, odbyć, odbywać, odchodzić, oddać, oddawać, oddychać, odebrać, odejść, odetchnąć, odjąć, odjechać, odjeżdżać, odkładać, odkryć, odkrywać, odkurzacz, odłożyć, odmawiać, odmówić, odnieść, odnosić, odpiąć, odpinać, odpocząć, odpoczywać, odpowiadać, odpowiedzieć, odpowiedni, odprowadzać, odprowadzić, odsłaniać, osłonić, odsunąć, odsuwać, odważny, odwiedzać, odwiedzić, odwieźć, odwilż, odwozić, odwracać, odwrócić, odzwyczaić, odzwyczajając, oficer, ogień, oglądać, ogłaszać, ogłosić, ogłoszenie, ogolić, ogólny, ogół, ogórek, ogromny, ogród, ogrzać, ogrzewać, ojciec, okazja, okienko, okno, oko, okolica, okrągły, określić, okropny, okulary, olej, ołówek, omijać, ominąć, on, opalać, opalić, openowany, opatrunek, operacja, opiekować się, opierać, opinia, opisać, opisywać, opłacać, opłacić, opowiadać, opowiedzieć, oprócz, oprzeć, oranżada, ordynarny, organizacja, organizować, orientować, orzech, osiedle, osiem, osiemdziesiąt, osiemdziesiąty, osiemnasty, osiemnaście, osiemset, osłodzić, osoba, osobisty, osobny, ostateczny, ostatni, ostrożny, ostry, ostrzec, ostrzegać, ostrzyc, ostudzić, oszczędny, oszczędzać, oszukać, oszukiwać, ośrodek, otwierać, otworzyć, owoc, ozdoba, ożenić,
ósmy,

pacha, pachnąć, paczka, padać, pakować, palec, palić, palto, pamiątka, pamięć, pamiętać, pan, pani, pantofel, państwo, państwowy, papier, papieros, para, parapet, parasol, parasolka, park, parówka, parno, parter, partia, parzyć, parzysty, pasażer, pasek, pasować, pasta, pastylka, pasztecik, pasztet, patelnia, patrzeć, paznokieć, październik, pchać, pełny, pensja, perfumy, peron, pestka, pewien, pewny, pęczek, pielęgniarz, pieniądze, pieprz, pierś, pierścionek, pierwszy, pies, pieszy, pięć, pięćdziesiąt, pięćdziesiąty, pięćset, piękny, pięść, piętnasty, piętnaście, piętro, pijany, pilnować, pilny, piłka, piorun, piosenka, pióro, pisać, pismo, piwnica, piwo, piżama, plac, plama, plan, plasterek, plastik, plaża, plecak, plecy, plotka, pluć, płacić, płakać, płaski, płaszcz, płot, płótno, płukać, płynąć, płyta, płytki, pływać, po, pobawić, pobiec, pobrudzić, pocałować, pochmurny, pochód, pochwalić, pochyły, pociąg, pociągnąć, pocić się, pocieszać, pocieszyć, początek, poczekać, poczekalnia, poczęstować, poczta, poczuć, pod, podać, podanie, podawać, podchodzić, podejść, podszwa, podłoga, podłużny, podnieść, podnosić, podobać się, podobno, podobny, podpis, podpisać, podrapać, podrzeć, poduszka, podwórko, podzielić, podziękować, pogłaskać, pognieść, pogoda, pogotowie, pogrzeb, pojechać, pojęcie, pojutrze, pokazać, pokazywać, pokój, pokrajać, pokwitowanie, pole, polecieć, polegać, poleżeć, policzek, policzyć, polityczny, polityka, połączenie, połączyć, połknąć, połowa, położyć, południe, połykać, pomagać, pomalować, pomarańcza, pomidor, pomnik, pomnożyć, pomoc, pomóc, pomówić, pomylić, ponyka, pomysł, pomyśleć, poniedziałek, ponury, pończocha, popatrzyć, popchnąć, popielniczka, popierać, popołudnie, poprawiać, poprawić, poprosić, poprzedni, poprzeć, poprzek, pora, poradzić, porcja, porozmawiać, porozumieć się, porozumiewać się, porównać, porównywać, portfel, portmonetka, poruszać, poruszyć, porządek, porządny, porzeczek, posadzić, posiedzieć, posłać I, posłać II, posłuchać, posmarować, posolić, postać, postanowić, postarać się, postawić, postój, posunąć, posuwać, posyłać, poszewka, poszukać, pościel, poślizgnąć się, pośpieszyć się, pośrodku, poświecić, pot, potem, potknąć się, potłuc, potrafić, potrwąć, potrzeba, potrzebny, potrzebować, po-

ważny, powąchać, powiedzieć, powiesić, powieść, powietrze, powinien, powłoczka, powodzenie, powodzić się, powoli, powód, powrót, powtarzać, powtórzyć, poza, pozdrowić, pozdrowienie, poziom, poziomka, poznać, poznawać, pozwalać, pozwolenie, pozwolić, pożar, pożegnać, pożeganie, pożyczać, pożyczyć, pożywny, pójść, pół, półka, półmisek, północ, półtora, późny, praca, pracować, pracowity, pracownik, prać, praktyczny, praktyka, pralka, pralnia, prasować, prawda, prawdopodobny, prawdziwy, prawie, prawo, prawy, prąd, **pretensja**, prezent, procent, program, proponować, propozycja, prosić, prosty, proszek, prośba, prowadzić, próbować, próg, prysznic, prywatny, przebaczać, przebaczyć, przebierać, przebrać, przechodzić, przeciąć, przeciąg, przecież, przeciętny, przecinać, przeciwko, przeciwny, przeczytać, przed, przedni, przedostatni, przedpokój, przedsiębiorstwo, przedsprzedaż, przedstawiać, przedstawić, przedstawienie, przedszkole, przedtem, przedwczoraj, przedział, przeglądać, przegonić, przegrać, przejąć, przejechać, przejeżdżać, przejmować, przejrzeć, przejść, przekonać, przekonywać, przemysł, przemysłowy, przenieść, przenosić, przepełniony, przepis, przepisać, przepisywać, przepraszać, przeprosić, przeprowadzać, przeprowadzić, przerabiać, przerobić, przerwa, przerwać, przerywać, przesadzać, przesadzić, przesiadać się, przesiadka, przesiąść się, przespać się, przestać, przestawać, przestraszyć, przeszkadzać, przeszkoda, przeszkodzić, przeszło, prześcierać, przetłumaczyć, przeważnie, przewidywać, przewidzieć, przewodniczący, przewracać, przewrócić, przez, przeziębienie, przeziębienie, przeznaczyć, przezroczyście, przeżycie, przeżyć, przeżywać, przód, przy, przybiec, przychodnia, przychodzić, przyczyna, przydać się, przyglądać się, przygoda, przygotować, przygotowywać, przyjaciel, przyjaciółka, przyjaźnić się, przyjąć, przyjmować, przyjechać, przyjemność, przyjemny, przyjeżdżać, przyjrzeć się, przyjść, przykład, przykrość, przykry, przykryć, przykrywać, przymierzać, przymierzyć, przymocować, przynajmniej, przynieść, przynosić, przypadek, przypadkowy, przypilnować, przypominać, przypomnieć, przyprowadzić, przypuszczać, przyrząd, przysłać, przysługa, przystanek, przystojny, przysuwać, przysuwać, przysyłać, przyszłość, przyszły, przyszyć, przy-

wiązać, przywieźć, przywitać, przywozić, przyznać, przyznawać, przyzwoity, przyzwyczać, przyzwyczajając, psuć, ptak, puchnąć, pudełko, pukać, punktualny, pusty, puszczać, puszka, puścić, pytać, pytanie, rachunek, racja, raczej, rada, radio, radość, radzić, rama, ramię, rana, rano, rata, ratować, ratunkowy, raz, razem, recepta, reperować, restauracja, reszta, ręcznik, ręka, rękaw, rękawiczka, robić, robota, robotnik, rocznica, rodzaj, rodzice, rodzina, rodzinny, rok, rola, rosnąć, rosół, roślina, rower, rozbierać, rozebrać, rozejrzeć się, roześmiać się, rozglądać się, rozgniewać, rozkład, rozlać, rozlewać, rozłączać, rozłączyć, rozmawiać, rozmieniać, rozmienić, rozmowa, rozpacz, rozpakować, rozpakowywać, rozpiąć, rozpinać, rozsądny, rozsypać, roztargniony, rozum, rozumieć, rozwiązać, rozwiązywać, rozwijać, rozwinąć, róg, równoległy, równy, róża, różnica, różny, różowy, ruch, ruszać, ryba, rysować, rysunek, ryzyko, ryż, rzadki, rząd I, rząd II, rzadzić, rzecz, rzeczywiście, rzeka, rzemieślnik, rzęsa, rzodkiewka, rzuć, rzucić, sala, salceson, sałata, sałatka, sam, samochód, samodzielny, samolot, sanki, sąsiad, sąsiadka, sąsiedni, schab, schody, schodzić, schować, schylać się, schylić się, sekretarka, sekretarz, sekunda, sen, sens, ser, serce, serdeczny, serwetka, setny, sezon, sfotografować, siadać, siatka, siebie, siedem, siedemdziesiąt, siedemdziesiąty, siedemnasty, siedemnaście, siedemset, siedzieć, sierpień, sięgać, sięgnąć, silny, siła, siostra, siódmy, siwy, skakać, skaleczyć, skarpotka, skarżyć się, skąd, skądś, skąpy, skierować, sklep, składać, skłamać, skoczyć, skomplikowany, skompromitować, skończyć, skorzystać, skóra, skręcać, skrócić, skręcać, skrócić, skromny, skrytykować, skrzynka, skrzywdzić, skrzywić, skrzyżowanie, skulić, skutek, słaby, słać, sławny, słodki, słodzić, słoik, słonina, słony, słońce, słowo, słuchać, słup, słuszny, służyć, słyhać, słyszeć, smaczny, smak, smakować, smalec, smarować, smażyć, smutny, sobota, soczysty, sok, solenizant, solenizantka, solić, sos, sól, spacer, spacerować, spać, spadać, spaść, spakować, spalić, sparzyć, specjalista, specjalny, spełniać, spełnić, spędzić, spędzać, spędzić, spierać się, spis, spocić się, spod,

spodek, spodnie, spodziewać się, spokojny, spokój, społeczny, sport, sportowiec, sportowy, sposób, spostrzegawczy, spotkać, spotkanie, spotykać, spód, spódnica, spółdzielnia, spóźnić się, spóźnić się, sprawa, sprawdzać, sprawdzić, sprawiedliwy, sprowadzać, sprowadzić, spróbować, sprytny, sprzątać, sprzątnąć, sprzeciwić się, sprzeciwić się, sprzedać, sprzedawać, sprzedawca, sprzedawczyni, spuchnąć, spuszczać, spuścić, spytać, srebrny, stacja, stać, stały, stamtąd, stan, stanąć, stawać, stanowczy, stanowisko, starać się, starczać, starczyc, stary, stawiać, stąd, stłuc, sto, stoisko, stolik, stołek, stolówka, stopień, stosować, stosunek, stosunkowy, stół, strach, stracić, straszny, straszyć, strata, stroić, stromy, strona, strzyc, student, studentka, studiować, studzić, stukać, stuknąć, styczeń, stygnąć, suchy, sufit, sukienka, suma, surowy, suszyć, sweter, swędzić, swój, sygnał, sympatyczny, syn, sy-pać, sytuacja, szafa, szafka, szalik, szanować, szanowny, szary, szatnia, szczegół, szczegółowy, szczelny, szczery, szczęście, szczęśliwy, szczotka, szczoteczka, szczupły, szepnąć, szeptać, szereg, szeroki, szesnasty, szesnaście, sześć, sześćdziesiąt, sześćdziesiąty, sześćset, szklanka, szklany, szkło, szkoda, szkodliwy, szkodzić, szkoła, szlafrok, szminka, sznurek, sznurowadło, szorstki, szosa, szósty, szpara, szpilka, szpital, sztuczny, sztuka, sztywny, szuflada, szukać, szyba, szybki, szyć, szyja, szynka, ściana, ścierka, ścieżka, ścisnąć, ścisły, ślad, śledź, śliczny, śliski, śliwka, ślizgac się, ślub, śmiać się, śmiały, śmieci, śmierć, śmieszny, śmietana, śmietanka, śniadanie, śnić, śnieg, śpieszyć się, śpiewać, średni, środa, środek, środkowy, świadectwo, świat, światło, świeca, świecić, świetny, świeży, święto, tablica, taca, tajemnica, tak, taki, taksówka, talent, talerz, tam, tamten, tamtędy, tani, tańczyć, tapczan, tchórz, teatr, technik, technika, technikum, teczka, telefon, telegram, telewizja, telewizor, temat, temperatura, tempo, ten, teraz, termin, termometr, też, tędy, tęgi, tępy, tęsknić, tło, tłok, tłuc, tłum, tłumaczyć, tłusty, tłuszcz, to, toaleta, tom, topić, tor, torba, torebka, tort, towar, towarzyski, towarzy-

stwo, tracić, trafić, traktować, tramwaj, transmisja, transport, trasa, trawa, trochę, trudność, trudny, truskawka, trwać, trykot, trząść, trzeba, trzeci, trzeźwy, trzy, trzydziesty, trzydzieści, trzymać, trzynasty, trzynaście, trzysta, tu, tutaj, tunel, turysta, turystyczny, twardy, twarz, twój, ty, tydzień, tyle, tylko, tylny, tył, tymczasem, typowy, tysiąc, tytuł, u, ubierać, ubikacja, ubrać, ubranie, ucho, uciec, uciekać, ucieszyć, uczciwy, uczesać, uczesanie, uczucie, uczyć, udać, udawać, uderzyć, udowodnić, udział, ugotować, ugryźć, ukarać, układać, ukłonić się, ukłuć, ukośny, ukraść, ukroić, ulewa, ulica, ulubiony, ułatwiać, ułatwić, ułożyć, umawiać się, umieć, umierać, umówić się, umrzeć, umyć, umywalka, unikać, uniknąć, upaść, uparty, upaść, upiec, upierać się, uprzeć się, uprzedzać, uprzedzić, uprzejmy, upuszcząć, opuścić, uratować, urlop, uroczystość, uroczysty, urodzić, urodziny, urosnąć, urwać, urządzić, urządzenie, urzędniczka, urzędnik, usiąść, usłyszeć, usmażyć, uspakajać, uspokoić, usposobienie, usprawiedliwiać, usprawiedliwić, usta, ustalać, ustalić, ustawiać, ustawić, ustąpić, ustępować, usunąć, uszyć, uśmiech, uśmiechać się, uśmiechnąć się, uśmiechnięty, utrudniać, utrudnić, uwaga, uważać, uważny, uwielbiać, uwierać, uwierzyć, uzgadniać, uzgodnić, użyć, używać, w, wada, waga, wagon, wahać się, wakacje, walczyć, walizka, wanna, wart, warto, wartościowy, wartość, warunek, warzywa, wasz, wata, wazon, ważny, ważyć, wachać, wąski, wąsy, wątpić, wątpliwość, wątpliwy, wcale, wchodzić, wciąż, wczasy, wczesny, wczoraj, wdzięczny, wdzięk, według, wejście, wejść, wełna, wełniany, weranda, wersalka, wesele, wesoły, wewnątrz, wewnętrzny, węgiel, wiać, wiadomo, wiadomość, wiatr, widać, widelec, widno, widocznie, widok, widzenie, widzieć, wieczór, wiedza, wiedzieć, wiek, wiele, wielki, wieprzowina, wieprzowy, wiersz, wierzch, wierzyć, wieszając, wieszak, wieś, wietrzyć, wieźć, więc, większość, wilgotny, wina, winda, winien, wino, winogrona, wiosna, wisieć, wiśnia, witać, witamina, wizyta, wkładać, własność, własny, właściciel, właścicielka, właściwy, właśnie, włączać, włączyć, włos, włożyć, wniosek, wnuk, wnuczka, wobec, woda, wojna, wojsko, wojskowy, woleć, wolno, wolny, wołać, wołowina, wo-

łowy, worek, wozić, wódka, wpaść, wpadać, wpływ, wpaść, wprawa, wprawdzie, wpuszczać, wpuścić, wracać, wrażenie, wrażliwy, wreszcie, wrócić, wróg, wrzesień, wrzód, wrzucać, wrzucić, wschód, wsiadać, wsiąść, wskazówka, wspaniały, wspominać, wspólny, współczuć, współpracować, wstać, wstawać, wstąpić, wstępować, wstrętny, wstyd, wstydzić się, wszędzie, wszystkie, wszystko, wtedy, wtorek, wtrącać, wtrącić, wuj, wy, wybiec, wybierać, wybitny, wybrać, wychodzić, wychować, wychowanie, wychowywać, wyciągać, wyciągnąć, wycieczka, wycierać, wyczyścić, wydać, wydatek, wydawać, wydział, wygląd, wyglądać, wygoda, wygodny, wygrać, wygrywać, wyjaśniać, wyjaśnić, wyjąć, wyjątek, wyjątkowy, wyjechać, wyjeżdżać, wyjmować, wyjrzeć, wyjście, wyjść, wykąpać, wykorzystać, wykształcenie, wykształcony, wykwalifikowany, wylać, wyleczyć, wylewać, wyłączać, wyłączyć, wymagać, wymieniać, wymienić, wymiotować, wymówka, wymyślać, wymyślić, wynieść, wynik, wynikać, wyniknąć, wnosić, wyobrazić, wyobrażać, wypadać, wypadek, wypaść, wypić, wypłukać, wypożyczać, wypożyczyć, wyprać, wyprasować, wyprostować, wyprowadzać, wyprowadzić, wypukły, wyraz, wyrazić, wyraźny, wyrażać, wyrozumiały, wyrównać, wyrównywać, wyróżnić, wyrwać, wyrywać, wyrzucać, wyrzucić, wsiadać, wsiąść, wysiłek, wysłać, wysoki, wyspać się, wystarczyć, wystawa, wystąpić, występować, wystygnąć, wysyłać, wysypać, wysypywać, wyścig, wytłumaczyć, wytrwały, wytrzeć, wytrzymać, wytrzymały, wytrzymywać, wywietrzyć, wyzdrowieć, wzdluż, wzgląd, wziąć, wzór, wzrok, wzrost, wruszać, wruszyć, z, za, zabawa, zabawka, zabić, zabierać, zabijać, zablądzić, zabołec, zabrać, zabraniać, zabronić, zachęcać, zachęcić, zachorować, zachować, zachowywać, zachód, zachwycać, zacząć, zecerwienić się, zaczynać, zadanie, zadecydować, zadowolony, zadzwonić, zaglądać, zagoić, zagotować, zagrać, zagraniczny, zagrzać, zainteresować, zainteresowanie, zająć, zajęcie, zajmować, zająrzeć, zakąska, zakładać, zakochać się, zakochany, zakup, zależeć, zależnie, załatwiać, załatwić, założyć, zamarznąć, zamawiać, zamek, zamiar, zamiast, zamiatać, zamieć, zamieniać, zamienić, zamieszać, zamieść, zamknąć, zamówić, zamykać, zaniepokoić, zanieść, zanim, zanosić, zaopatrywać, zaopatrzyć, zaopiekować się, zaoszczędzić, zapach, zapakować, zapalać, zapalić, zapal-

niczka, zapal, zapalka, zapamiętać, zaparzać, zaparzyć, zapas, zapiąć, zapinać, zapisać, zapisywać, zapłacić, zapominać, zapomnieć, zapoznać, zapoznawać, zapraszać, zaproponować, zaprosić, zaproszenie, zaprowadzić, zapukać, zapytać, zarabiać, zaraz, zarazić, zarobek, zarobić, zarozumiały, zarząd, zarzucać, zarzucić, zarzut, zasada, zasadniczy, zasłaniać, zasłona, zasłonić, zesługa, zesługiwać, zesłużyć, zasnąć, zastać, zastanawiać, zastanowić, zastąpić, zastępować, zastosować, zastrzyk, zasypiać, zaszczyt, zaszkodzić, zaszyć, zaśpiewać, zaświadczenie, zatańczyć, zatrzymać, zatrzymywać, zaufanie, zauważać, zauważyć, zawczasu, zawdzięczać, zawiadamiać, zawiadomić, zawiązać, zawiązywać, zawieźć, zawijać, zawinąć, zawodowy, zawołać, zawód, zawsze, zazdrosny, zażądać, ząb, zbadać, zbierać, zbliżyć, zbudować, zdać, zdanie, zdarzenie, zdarzyć się, zdawać, zdążyć, zdecydować, zdejmować, zdenerwować, zdjąć, zdjęcie, zdobyć, zdobywać, zdolność, zdolny, zdrowie, zdrowy, zdziwić, zebrać, zebranie, zegarek, zejść, zemdleć, zemścić się, zepsuć, zero, zespół, zeszyły, zeszyt, zetrzeć, zewnątrz, zewnętrzny, zgadnąć, zgadywać, zgadzać się, zgasić, zgasnąć, zgiąć, zginać, zgniliły, zgoda, zgodzić się, zgrabny, zgubić, zielony, ziemia, ziewać, zima, zimny, zjeść, zlekceważyć, złamać, złapać, złościć, złość, złośliwy, złoty, złożyć, zły, zmarnować, zmartwić, zmartwienie, zmarznąć, zmęczyć, zmiana, zmieniać, zmienić, zmierzyć, zmieścić, zmusić, zmuszać, znaczek, znaczenie, znaczyć, znać, znajomość, znajomy, znak, znaleźć, zniechęcać, zniechęcić, znieść, znikać, zniknąć, zniszczyć, zniżka, znosić, znosny, znowu, znudzić, zobaczyć, zorganizować, zorientować, zostać, zostawać, zostawić, zostawić, zreperować, zresztą, zrezygnować, zręczny, zrobić, zrozumiały, zrozumieć, zsiadły, zupa, zupełny, zużyć, zużywać, zwalniać, zważyć, związać, związek, zwiedzać, zwiedzić, zwierzę, zwijać, zwinąć, zwłaszcza, zwolnić, zwyczaj, zwyczajny, zwykły, zysk, żaden, żal, żałować, żarówka, żart, żartować, żądanie, że, żeby, żegnać, żelazko, żelazo, żelazny, żenić, żłobek, żołądek, żołnierz, zonna, żółty, życie, życzenie, życliwy, życzyć, żyć, żyłka, żywy.

PRZYPISY

- ¹ Por. m.in.: P. N. Denisov, Kompresija i minimizacija slovarnogo sostava jazyka kak učebno-metodičeskaja i lingvističeskaja problema. W: Obščegorodskaja naučno-metodičeskaja konferencija po voprosam leksiki. Programma i tezisy. Leningrad: Izd. LGU 1967; tenże, Leksičeskie minimumy russkogo jazyka, W: Leksičeskie minimumy russkogo jazyka. Red.: P. N. Denisov. Moskva: Izd. MGU 1972; Ju. V. Vannikov, L. V. Malov, Postroenie model'nogo jazyka v učebnych celjach /kriterii otbora leksiki/. W.: Tezisy naučno-metodičeskoj konferencii kafedry russkogo jazyka, posvjaščennoj 10-letiju UDN. Moskva: Izd. UDN 1970.
- ² Chodzi mi tu o frazeologizmy w bardzo szerokim rozumieniu, które zarysowałem m.in. w art. O zasadach rejestracji jednostek języka, Poradnik Językowy 1976, 8 i w art. Towards an Operational Grammar, Studia Semiotyczne VIII, 1978.
- ³ Por. pojęcie "wariantu leksykalno-semantycznego", np. P. N. Denisov, Leksičeskie minimumy ..., s. 8, a także pojęcie "leksemu" /przeciwstawione "wokabule"/ w art.: I. A. Mel'čuk, Opyt razrabotki fragmenta sistemy ponjatij i terminov dlja morfologii /k formalizacii jazyka lingvistiki/. W: Semiotika i informatika, 6, s. 10, 22.
- ⁴ Podejmuje się różne próby wydobycia elementów "uniwersalnych", np. przez badanie systematyczne poszczególnych "rejestrów języka", por. R. Haden, K ustanovleniju leksičeskich minimumov s učetom raznych "registrov" russkogo jazyka. W: Aktual'nye problemy učebnoj leksikografii. Red.: V. A. Ręd'kin. Moskva: Izd. "Russkij jazyk" 1977 /o badaniach prowadzonych w Essex/.
- ⁵ Wagi ustaleń frekwencyjnych w pracach nad minimami leksykalnymi broni m.in. P. N. Denisov, Leksičeskie minimumy ...
- ⁶ Specjalną technikę badania "rasprostranennosti" /w 400 porcjach tekstów po 1000 słowoform/ zastosowano przy sporządzaniu spisu "2380 slov, naibolee upotrebiteľ'nych v russkoj razgovornoj reči" opracowanego w Uniwersytecie im. P. Lumumby w Moskwie, 1968.

⁷ Tak m.in. P. N. Denisov, op. cit. Warto tu zwrócić uwagę na rewindykację tzw. kryterium "oceny subiektywnej" w niektórych pracach, por. A. G. Vasilevič, Sub'ektivnye ocenki častot slov i problema sostavlenija slovarja-minimuma. W: Psihologija i metodika obučenija vtoromu jazyku /kriterii otbora jazykovogo materiala/. Tezisy soobščenij, Moskva: Izd. MGU 1967; R. M. Frumkina, Ob'ektivnye i sub'ektivnye ocenki verojatnostej slov. W: Problemy obščej psihologii. Tezisy soobščenij 18 meždunarodnogo psihologičeskogo kongressa. Moskva 1966 /o vysokim stopniu korelaciji ocen subiektywnych i rang frekwencyjnych/.

⁸ Dane o tym można znaleźć np. w książce Leksičeskie minimumy russkogo jazyka. Moskva: Izd. MGU 1972 /por. m.in. liczbę 2380 ze spisu opracowanego w Uniwersytecie im. P. Lumumby, a także liczbę 2297 wyrazów w pięciu podstawowych spisach w słowniku: H. H. Josselson, The Russian Word Count. Detroit 1953/.

⁹ Por. dane w art. P. N. Denisova, Leksičeskie minimumy, ...

DIE BASISSPRACHE IM FREMDSPRACHENUNTERRICHT

Zusammenfassung

Unter "Basissprache" ist ein Subkode verstanden, der tatsächlichen Sprachverkehr, obwohl nur in bestimmten Grenzen, ermöglicht, der einen notwendigen Bestandteil der Grundlagen des gegenwärtigen sozialen Lebens darstellt und der in den Sprechhandlungen praktisch jedes Menschen ausgesondert werden kann.

Den vorgeschlagenen Kriterien für die Auswahl der Einheiten als zu der Basissprache gehörenden gemäss sind die Einheiten /1/ stilistisch und expressiv neutral oder unmarkiert, /2/ aktiv, /3/ jährlich regulär, /4/ allgemein in einer gesellschaftlich bedeutsamen Massenpopulation.

Die Hauptaufgabe der Basissprache im Fremdsprachenunterricht ist die eines Kontrollinstruments: erstens, in Unterrichtsprogrammierung, zweitens, in der Überprüfung der Kenntnisse der lernenden und in den entsprechenden Korrekturen.

Im Anhang wird eine Liste der polnischen Stichwörter der Basissprache /mehr als 2500, weniger als 3000/ angegeben.

БАЗИСНЫЙ ЯЗЫК В ГЛОТТОДИДАКТИКЕ

Резюме

Под "базисным языком" понимается субкод, обеспечивающий действительное языковое общение, хотя и лишь в определенных границах, являющийся необходимой составной частью основ современной общественной жизни, который можно выделить в речевой деятельности практически любого человека.

Согласно предложенным критериям отбора единиц для базисного языка эти единицы отличаются /1/ стилистической и экспрессивной нейтральностью, немаркированностью, /2/ активностью, /3/ годичной регулярностью, /4/ общей распространенностью в социально значимой массовой популяции.

Основная задача базисного языка в глоттодидактике это его роль контрольного инструмента: во-первых, в программировании обучения, во-вторых, в проверке практических знаний учащихся и соответствующих корректурах.

В приложении дается список польских заглавных слов базисного языка /больше 2500, меньше 3000/.